

Гриценко Наталя Валеріївна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки, бізнес та управління персоналом на транспорті
Українського державного університету залізничного транспорту

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ТА БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

В умовах нестабільності розвитку глобальних економічних процесів і напрямків економічного розвитку країни питання підвищення ефективності виробництва зберігає свою актуальність. Підвищення ефективності виробництва базується на досягненнях науки і техніки, впровадженні нових способів організації виробництва, вдосконалення економічних механізмів регулювання внутрішніх процесів в організації і взаємодії із зовнішніми суб'єктами. Робота інфраструктурного комплексу транспортної компанії є основою ефективної роботи в цілому залізничного транспорту і впливає на стан фінансово-економічної стійкості транспортної галузі і рівень її конкурентоспроможності. Надійність роботи залізничного транспорту, гнучкість прийомів і методів управління всіма його ланками необхідні для ефективної адаптації залізничного транспорту у конкурентному середовищі яке динамічно розвивається, що і визначило напрямки цього дослідження.

Ключові слова: виробничий процес, галузі економіки, бізнес-процес, стратегії управління якістю, транспортне виробництво, умови господарювання.

Постановка дослідження. Розвиток методів оцінки ефективності виробничо-господарської діяльності залізничного транспорту базується на досягненнях науки і техніки, впровадженні нових способів організації виробництва, вдосконаленні економічних механізмів регулювання внутрішніх процесів підрозділів залізничного транспорту у взаємодії з зовнішніми суб'єктами. Залізничний транспорт є фундаментом сучасної економіки. У цьому значенні він виступає як об'єкт ринкових відносин, від ефективності діяльності якого залежить функціонування і розвиток усіх обслуговуваних ім галузей економіки, підприємств, їх об'єднань та комплексів.

Постановка завдання. Незважаючи на істотний внесок в економіку країни, залізничний транспорт відчуває певні труднощі: до теперішнього часу не втратила свою актуальність проблема морального і фізичного зносу його основних фондів. Ефективність і якість транспортного обслуговування клієнтів, і, відповідно, конкурентоспроможність багато в чому визначається якістю протікання перевізних процесів і надійністю роботи технічних засобів. Основним завданням цього дослідження є теоретичне вивчення економічних аспектів здійснення виробничих та бізнес-процесів на залізничному транспорті.

Аналіз досліджень. Теоретичними основами дослідження стали фундаментальні праці відомих науковців в області оцінки ефективності та якості перевізного процесу. Дослідженням питань підвищення ефективності роботи залізничного транспорту і оцінки якості транспортного обслуговування в умовах ринку займаються такі вчені: Базилевич В.Д., Буровець О.В., Дикань В.Л., Фатхутдінов Р.А., Петров Ю.Д., Гагарський В.А., Шапочка М.К. та інші.

Формування цілей дослідження. Необхідно виділити нюанси надійності роботи інфраструктурного комплексу, вивчити які гнучки прийоми і методи управління всіма його ланками необхідні для ефективної адаптації залізничного транспорту в динамічно розвивається і висококонкурентному середовищі, а також зробити оцінку впливу

відмов технічних засобів на найважливіші експлуатаційні показники – перспективний напрям оптимізації витрат залізничного транспорту, що дозволяє розробити і прийняти на озброєння заходи щодо зниження непродуктивних витрат при реалізації як вантажних, так і пасажирських перевезень. У зв'язку з цим обраний напрям дослідження є актуальним. Виходячи з актуальності, метою даного дослідження є, теоретичний огляд економічних аспектів здійснення виробничих та бізнес-процесів на залізничному транспорті та пропозиції щодо розробки заходів підвищення економічної ефективності залізничної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційно економіка ділиться на дві сфери: матеріальне виробництво і невиробнича сфера. До сфери матеріального виробництва прийнято відносити створення матеріальних благ. Це продукція народного споживання, виробничо-технічна продукція, послуги транспорту і зв'язку та ін. Нематеріальна сфера включає в себе охорону здоров'я, освіту, соціальні, комунальні, персональні послуги і т.д.

Базилевич В.Д. визначає матеріальне виробництво в такий спосіб: «Матеріальне виробництво включає наступні основні компоненти: людей (професійно підготовлений персонал); засоби праці (машини, механізми, інструменти, споруди); предмети праці (сировина і матеріали матеріального, рослинного і тваринного походження); енергію (Електричну, теплову, механічну, світлову, м'язову); інформацію (Науково-технічну, комерційну, оперативно-виробничу, правову, соціально-політичну); місце виробництва (будівлі, шахти, кар'єри, дороги, земельні ділянки). Професійно керований синтез цих компонентів формує конкретний виробничий процес» [2].

У своїй роботі О.Г. Туровець викладає, що спосіб виробництва суспільства утворюють дві складові: продуктивні сили та виробничі відносини. Продуктивні сили представлені силами і засобами, які беруть участь у суспільному виробництві. Так, елементами продуктивних сил

є люди і засоби виробництва – знаряддя праці (Машина, механізми, інструменти, тобто те, що допомагає людині впливати на предмети праці) і предмети праці (сировина, матеріали, напівфабрикати, паливо, тобто то, на що спрямовано вплив людини за допомогою знарядь праці). Виробничі відносини – це відносини, що виникають між людьми в процесі виробництва матеріальних благ і послуг [3].

Узагальнивши існуючі способи поділу процесів на елементи, відзначимо, що в даний період часу виділяють наступні основні чинники (елементи) виробництва: люди, засоби виробництва – засоби праці (знаряддя праці) і предмети праці, інформація, енергія.

Якість залучених ресурсів є важливою конкурентною перевагою, яке допомагає не тільки задовольнити потреби клієнта за якістю, але і оптимізувати витрати компанії. Саме тому в сучасних умовах господарювання високі вимоги висувають до залученими трудовим ресурсам. Дійсно досягнення високих результатів у веденні бізнесу, забезпечення високої якості процесів і ефективності виробництва представляється важко реалізованим без висококваліфікованого і професійно грамотного персоналу. Тому трудові ресурси – найбільш значимий фактор виробництва. В результаті трудових процесів працівників відбувається кількісне або якісне зміна предметів праці. К. Маркс зазначає, що цей ресурс є як засобом для створення суспільно корисного продукту, тобто засобом виробництва, так і споживачем вже створеного суспільно корисного продукту. Крім цього, «праця людей утворює додаткову вартість до продукту, що випускається» [4].

У виробничому процесі люди об'єднані в рамках трудового процесу, який являє собою сукупність доцільних дій працівників, спрямованих на кількісну або якісну зміну предметів праці. За характером предмета і продукту праці трудові процеси можуть бути представлені двома групами: матеріально-енергетичні та інформаційні. Працю робітників відносять до матеріально-енергетичних трудових процесів, де предмет і продукт праці – речовина (сировина, матеріали, напівфабрикати, деталі) або енергія (тепло, електрична), а працю працівників апарату управління, фахівців, службовців віднесено до інформаційних трудових процесів, в них предмет і продукт праці – це інформація (технологічна, конструкторська, економічна і т.д.).

В іншому джерелі трудовий процес – це «сукупність методів і засобів впливу людини на предмет праці за допомогою знаряддя праці або впливу контрольованого (керованого) людиною знаряддя праці на предмет праці з метою випуску матеріального або нематеріального продукту, протікають в певних природних або штучних умовах» [5].

Основною одиницею трудового процесу виступає виробнича операція, під якою розуміється частина виробничого процесу, виконувана одним робочим або групою робітників на одному і тому ж робочому місці і включає всі їх дії по виконанню одиниці заданої роботи при незмінному предметі праці. Всі виробничі операції підроз-

діляються на: основні (технологічні), допоміжні і обслуговуючі. Технологічні операції характеризують основну мету даного виробництва, тобто зміна форми, розмірів, структури або місця розташування предмета праці. Допоміжні операції – ремонт обладнання, будівель і споруд, виготовлення підприємством для власних потреб оснастки, інструменту. Обслуговуючі операції – це постачання матеріалами, запасними частинами, паливом, електроенергією, забезпечення транспортом, здійснення контрольних функцій. Одною з найважливіших завдань щодо забезпечення ефективного протікання виробничого процесу є узгодження в часі і просторі технологічних, допоміжних і обслуговуючих операцій. Окремі операції в сукупності складають технологічний процес по виробництву продукції. Будь-які види технологічних процесів відбуваються в результаті праці працівників. Технологічний процес являє собою сукупність здійснюваних при виробництві продукції процесів зміни форми, розмірів, стану, структури, місця предметів праці [6].

Основне значення в виробничих процесах мають засоби виробництва. Позитивні характеристики якості виготовленої продукції мають кореляцію зі станом засобів праці і ступенем їх зносу, наявністю виробничих потужностей, з раціональним використанням предметів праці. Важливе значення для здійснення процесу виробництва має інформація – технічна, економічна і фінансова, управлінська або оперативна. Інформація дозволяє всі складові процесу виробництва пов'язати в єдиний синхронно функціонуючий комплекс для випуску певного виду продукції або виконання робіт заданої кількості і якості. Для формування ефективних зв'язків між елементами виробничого процесу інформація повинна володіти набором таких властивостей, як оперативність, достовірність, доступність, об'єктивність, актуальність.

Елементи виробничого процесу взаємозалежні один від одного. Трудовий процес безпосередньо визначає раціональне управління ресурсами організації: матеріальними, технічними, фінансовими. У свою чергу, наприклад, безвідмовна робота технічних засобів сприяє нормальному перебігу трудового процесу та чіткого додержання технології. Можливо і зворотне – кваліфіковані і грамотні дії персоналу в певній мірі дозволять знизити ймовірність відмов технічних коштів, а в поєднанні з наявністю необхідної інформації з'явиться можливість приймати вірні тактичні рішення і запобігти появі відмов техніки та обладнання в принципі. Вірне співвідношення структури і динаміки елементів процесу дозволить уникнути непродуктивних економічних втрат, а в кінцевому рахунку, підвищивши ефективність всього процесу виробництва.

У вітчизняній практиці характеристика виробничого процесу представлена двома типами – технічним та організаційно-економічним. На кожному конкретному підприємстві вона визначається структурою продукції, що випускається, обсягом виробництва, типом застосовуваної техніки і видом технології, рівнем спеціалізації.

Відомо, що, виробничий процес є організована діяльність людей і знарядь праці, спрямова-

на на отримання певного виду продукту заданою властивості і якості для задоволення потреб суспільства. Загальна класифікація виробничих процесів ділить їх на дві групи: основні і допоміжні. Основні процеси пов'язані безпосередньо з перетворенням предмета праці в готовий продукт. Через основні процеси реалізується місія організації, вони забезпечують успішне ведення бізнесу і найбільшою мірою сприяють задоволенню вимог споживачів. На основі даної групи процесів визначаються допоміжні процеси і процеси управління. Допоміжні процеси забезпечують протягом основних процесів. Економічна сутність відмінності основних і допоміжних процесів полягає в тому, що місце реалізації і споживання виробленої продукції можуть бути різні. Так К. Маркс теоретично (за ознакою споживання) розділив виробництво на два види: перший – виробництво засобів виробництва, другий – виробництво предметів споживання. Він зазначає, що не завжди можна однозначно визначити кінцеве призначення виробу. І тому доцільно визначати за цією ознакою не саме виробництво, а кінцеву товарну масу, що надходить до споживача. Висновок, процеси, в наслідок яких кінцевий продукт надходить на ринок для споживання стороннім покупцем, будуть ставитися до основних, якщо ж кінцевий продукт виробничого процесу залишився «всередині» підприємства для подальшого споживання, то цей процес вважається допоміжним. Наприклад, вантажні перевезення – один з основних видів діяльності залізничного транспорту відноситься до основних процесів, а вантажно-розвантажувальні операції, підготовка вантажу до перевезення, зберігання вантажу – допоміжні процеси.

На основі структури і взаємодії основних і допоміжних процесів вибудовується організаційно-виробнича структура організації.

На думку відомих фахівців в кожній організації структурно можна виділити три види процесів [7; 8; 9]:

- індивідуальний процес, тобто процес, що виконується конкретним працівником індивідуально;

- функціональний процес (вертикальний процес), що відображає взаємодію вертикалі управління (працівників апарату управління і працівників супідрядних ланок);

- горизонтальний процес, являє собою інтегровану послідовний ланцюжок внутрішніх процесів організації, призначених для виконання основних цільових функцій організації. У цьому ланцюжку кожне наступна ланка є споживачем процесу попереднього ланки, тому важливою умовою є забезпечення певних якісних параметрів попередніх процесів. Горизонтальний процес, здійснюваний в декількох різних підрозділу організації, називається наскрізним. для залізничного транспорту з його багатоступінчастої структурою найбільш поширеними процесами є саме наскрізні процеси.

У всіх галузях економіки виробничі процеси спеціалізовані на випуску певної продукції, робіт або надання послуг. Існує три види спеціалізації виробництва: предметна, подетальна і технологічна.

При ремонті рухомого складу застосовується предметно-технологічна спеціалізація і подетально-технологічна спеціалізація. При предметно-технологічній спеціалізації ремонт рухомого складу спеціалізований за типом вагонів і серіями локомотивів. Подетально-технологічну спеціалізацію доцільніше застосовувати на вагоноремонтних і локомотиворемонтних заводах, де проводиться капітальний ремонт, модернізація рухомого складу, можливий випуск запасних частин. Сутність подетально-технологічної спеціалізації полягає в тому, що однорідні функціональні вузли і деталі вагонів або локомотивів ремонтуються в спеціалізованих цехах на високоомеханізованих або комплексно автоматизованих потокових лініях. У вагоноремонтних або локомотиворемонтних депо виконується деповський та поточний ремонт, при проведенні яких не виражений даний тип спеціалізації.

Економічний підхід заснований на визначенні якісної і кількісної характеристик виробничого процесу. Дане положення відбив у своїй роботі Дикань В.Л.: «Процес виробництва завжди здійснюється в певній суспільній формі і має кількісну і якісну Характеристики. Кількісну характеристику процесу виробництва дає сукупність показників, що визначають результат (ефект) виробництва і витрати для його досягнення. Якісна характеристика – це його ефективність, тобто співвідношення результату (ефекту) і витрат» [4].

Часто економічний ефект виступає у вигляді економії витрат, прирості доходів, прибутку або збитку, абсолютного зміни прибутку. економічна ефективність виробництва може бути виражена показниками продуктивності праці, фондівддачі, рентабельності, відносної приросту прибутку і іншими. Економічний підхід передбачає визначення ефективності виробництва не тільки для суб'єкта, який здійснює це виробництво, але і для суміжних галузей економіки шляхом визначення народногосподарського ефекту.

На даний період часу вченими-економістами широко використовується термін «бізнес-процес».

Поняття бізнес-процесу сформувалося з наукових міркувань не так давно і зараз не має строгих формулювань. різноманітність поглядів на поняття бізнес-процесу проілюстровано далі.

Бізнес-процес – це регулярно повторюється послідовність взаємопов'язаних заходів (операцій, процедур, дій), при виконанні яких використовуються ресурси зовнішнього середовища, створюється цінність для споживача і видається йому результат [8].

Бізнес-процес – це сукупність різних видів діяльності, в рамках якої «на вході» використовуються один або більше видів ресурсів, і в результаті цієї діяльності на «виході» створюється продукт, що представляє цінність для споживача.

Бізнес-процес – це безліч внутрішніх кроків (видів) діяльності, починаються з одного і більше входів і закінчуються створенням продукції, необхідної клієнту і задовольняє його за вартістю, довговічністю, сервісу і якості. Або – повний потік подій в системі, описує, як клієнт починає, веде і завершує використання бізнесу.

У функціональній стратегії управлінні якістю в ПАТ «Українські залізниці» бізнес-процес визначений як сукупність різних процесів, об'єднаних в рамках певного виду діяльності (бізнесу), в результаті яких створюється закінчена продукція, що представляє цінність для зовнішнього споживача.

Незважаючи на відмінності, характерною і спільною рисою в цих визначеннях виступає корисна цінність, створювана для споживача. За аналогією додаткова вартість бізнес-процесу відображає величину ресурсів, що витрачаються в ході його виконання. Однак найбільш економічно обґрунтованим критерієм результату діяльності підприємства є величина доданої цінності.

Транспортне виробництво є фундаментом ринкової економіки. В цьому значенні воно виступає як об'єкт ринкових відносин, від ефективної діяльності якого залежить нормальне функціонування і розвиток усіх обслуговуються транспортом галузей економіки, підприємств, їх об'єднань і комплексів. Транспортне виробництво виступає в ролі суб'єкта регульованих ринкових відносин, особливо при формуванні попиту на перевезення і розподілі їх між взаємодіючими видами транспорту, при встановленні взаємовигідних господарсько-правових відносин між транспортом і власниками вантажу, транспортом і пасажирями.

Для реалізації будь-якого виду діяльності (бізнесу) в виробничих процесах задіяні необхідні ресурси, а підсумком їх здійснення є продукція відповідної кількості і якості.

Потреба вантажовласників у перевезенні вантажів і потенційних пасажирів до зміни географічного розташування є відправною точкою в реалізації процесу перевезення та активізації наявних ресурсів – матеріальних, трудових, фінансових.

Стан ресурсів «на вході» в певній мірі визначає якісні параметри протікання виробничих процесів, саме в зв'язку з цим в даний період досить гостро стоїть питання зношеності основних фондів залізничного транспорту і проблема їх поновлення. Знос основних фондів в цілому по мережі залізниць становить близько 60%. Основним фактором, що перешкоджає швидкому оновленню основних фондів транспорту, є недостатність фінансових ресурсів. Причиною погіршення якісних показників роботи рухомого складу в останні роки є практично повне вичерпання оптимального рівня пропускних здібностей залізничних ліній і, як наслідок, порушення нормального ритму роботи залізниць. Несправна або нераціональна робота технічних засобів є причиною подорожчання вартості продукції внаслідок збільшення непродуктивних витрат при одночасному погіршенні її якості.

Характеристиками якості виробничого потенціалу залізниць є:

- віковий склад основних фондів, в тому числі обладнання, одним з показників якого є ступінь їх фізичного зносу;
- наявність і ступінь морального зносу основних фондів і устаткування.

Оборотні активи залізничного транспорту знаходяться в запасах товарно-матеріальних цінностей, транспортної продукції, дебіторської заборгованості, грошових коштах. Грамотне

управління цими ресурсами дозволяє підвищити конкурентний статус залізничної галузі.

Сучасні умови господарювання диктують високі вимоги до якості управління трудовими ресурсами підприємств. Тому створення ефективної моделі управління трудовим потенціалом організації – необхідна умова її успішної діяльності та зростання конкурентоспроможності.

Несправедливо стверджувати, що трудові ресурси підприємства не перетворюються в ході реалізації виробничого процесу. Придбання трудового досвіду, практичних навичок також можна вважати перетворенням. Підвищення якості залучених ресурсів сприяють тісна співпраця з постачальниками в області розробок необхідної залізничному транспорту продукції, збільшення відповідальності постачальників за поставку неякісної продукції, посилення контролю продукції, що поставляється з боку транспортної компанії.

Отже, виходячи з економічних аспектів здійснення виробничих та бізнес-процесів на залізничному транспорті, які було обґрунтовано теоретично, пропонується розробка заходів щодо підвищення економічної ефективності залізничної галузі.

Пропонується удосконалити такі заходи як:

- удосконалення режимів праці та відпочинку, підвищення професійної майстерності працівників, застосування наукової організації праці, організація робіт груп якості, підвищення рівня мотивації працівників в результатах праці, *що призведе до:* зменшення впливу людського фактора на результати протікання виробничих процесів; підвищення продуктивності праці;

- поліпшення техніко-економічних показників нових виробів, своєчасна діагностика поточного стану технічних засобів, застосування сучасних систем діагностики, прогресивних наукових розробок, контроль якості поставлених комплектуючих виробів і запчастин від постачальників, удосконалення технічної (конструкторської) документації, дотримання термінів проведення поточних і капітальних ремонтів техніки і обладнання при дотриманні якісних параметрів, раціональна експлуатація техніки, своєчасна заміна зношених технічних пристроїв і механізмів *що призведе до:* зменшення кількості відмов технічних засобів, що призводять до технологічним збоїв;

- розробка і впровадження прогресивних технологій, підвищення рівня технологічної оснащеності, механізація і автоматизація виробничих процесів, *що призведе до:* скорочення поточних витрат організації; здатність освоїти більший обсяг робіт;

- подальше поліпшення техніко-економічних характеристик виробів, що випускаються, збільшення питомої ваги високоякісної продукції в загальному обсязі виробництва, скорочення браку, *що призведе до:* підвищення конкурентоспроможності галузі; зменшення непродуктивних витрат на ліквідацію наслідків браку в роботі;

- застосування новацій, досягнень науково-технічного прогресу, *що призведе до:* підвищення конкурентоспроможності галузі, освоєння нових цільових сегментів.

Висновки проведеного дослідження. Удосконалення економічного управління ефективністю процесу має охоплювати всі стадії: планування і

прогнозування, облік, аналіз і контроль, регулювання, мотивація.

Визначальним моментом в організації транспортного виробничого процесу є чітка постановка необхідних характеристик до його вхідних і вихідних даних. Вхідними даними для здійснення перевезення вантажу є наявність основних засобів, тобто локомотивів, вагонів, шляхів, ін. пристроїв інфраструктури транспорту, які перебувають в працездатному стані. Вагони і тара повинні відповідати роду вантажу, його кількості.

Крім цього для здійснення виробничого процесу потрібна робоча сила – працівники відповідного фаху та кваліфікації.

Таким чином, нормальний хід виробничого процесу забезпечує безліч факторів, що залежать від стану елементів виробничого процесу: робочої сили, засобів праці, предметів праці, інформаційних потоків і енергії. Порушення внутрішніх зв'язків у виробничому процесі веде до спотворення нормального його протікання, а, отже, до економічних втрат.

Література:

1. Основні аспекти стратегії розвитку ПАТ «Укразізниця» на 2017–2021 роки. URL: <http://agreca.ua/oprilyudnenno-osnovni-aspekti-strategiyi-rozvitku-pat-ukrzniznitsya-na-2017-2021-roki>.
2. Базилевич В.Д. Економічна теорія : Наук. посібник. Київ : Інфо, 2010. – 352с.
3. Буровець О.В. Організація виробництва і управління підприємством: Підручник / Туровець О.Г., Бухалков М.І. та ін.; під ред. О.Г. Туровця. 2-ге вид. Львів :Наука, 2009. 544 с.
4. Дикань В.Л. Інноваційні тенденції розвитку бізнес-процесів приміських пасажирських перевезень. [Текст] / Дикань В.Л., Элагін Ю.В. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2016. № 53. С. 9–14. DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i53.72830>
5. Петров Ю.Д. Організація, нормування та оплата праці на залізничному транспорті : Підручник для вузів / Ю.Д. Петров, М.В. Белкін, В.П. Катаєв, Л.В. Шкурина, А.І. Шарапов; Під ред. Ю.Д. Петрова, М.В. Белкіна. Київ : Транспорт, 2000. 279 с.
6. Гагарський В.А. Бізнес-процеси: основні поняття. URL: http://www.elitarium.ru/2013/02/08/biznes_processy_osnovnye_ponjatija.html.
7. Транспортна система України: загальна характеристика та особливості розвитку. [Електронний ресурс] / Транспортний комплекс України / Особливості розвитку транспорту / економічна теорія // Освіта. URL: http://osvita.ua/vnz/reports/econom_theory/22230.

Гриценко Наталья Валериевна

кандидат экономических наук,

доцент кафедры экономики, бизнеса и управления персоналом на транспорте Украинского государственного университета железнодорожного транспорта

ЕКОНОМІЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ И БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ

Аннотация

В условиях нестабильности развития глобальных экономических процессов и направлений экономического развития страны вопрос повышения эффективности производства сохраняет совою актуальность. Повышение эффективности производства базируется на достижениях науки и техники, внедрении новых способов организации производства, совершенствовании экономических механизмов регулирования внутренних процессов в организации и взаимодействия с внешними субъектами. Работа инфраструктурного комплекса транспортной компании является основой эффективной работы в целом железнодорожного транспорта и влияет на состояние финансово-экономической устойчивости транспортной отрасли и уровень ее конкурентоспособности. Надежность работы железнодорожного транспорта, гибкость приемов и методов управления всеми его звеньями необходимы для эффективной адаптации железнодорожного транспорта в конкурентной среде динамично развивается, что и определило направление этого исследования.

Ключевые слова. производственный процесс, отрасли экономики, бизнес-процесс, стратегии управления качеством, транспортное производство, условия хозяйствования.

Gritsenko Natalia

Candidate of Economic Sciences,

Associate Professor of the Department of Economics, Business and Personnel Management in Transport Ukrainian State University of Railway Transport

ECONOMIC ASPECTS OF PRODUCTION AND BUSINESS PROCESSES IN RAILWAY TRANSPORT

Summary

Today the conditions of functioning of transport enterprises completely changed. The ability of the transport company to adapt faster and easier to changes in market conditions, to offer their services before competitors becomes the main trump card in uncompromising competition. In recent years, there has been a growing interest in Ukraine to develop business plans for transport companies. The implementation of business processes is a complex and cyclical process, effective when

necessary to minimize the impact of the human factor. Notations and description tools are selected based on the stage of the life cycle of the transport company, the availability of resources and readiness for serious personnel decisions. In the conditions of instability of development of global economic processes and directions of economic development of the country the question of increase of efficiency of production keeps the urgency. increasing the efficiency of production is based on the achievements of science and technology, the introduction of new ways of organizing production, improving economic mechanisms for regulating internal processes in the organization and interaction with external actors. The work of the infrastructure complex of the transport company is the basis of efficient operation of the railway transport as a whole and affects the state of financial and economic stability of the transport industry and the level of its competitiveness. The reliability of railway transport, the flexibility of techniques and methods of management of all its links necessary for the effective adaptation of railway transport in a competitive environment is developing dynamically, which determined the direction of this study.

Key words: production process, industries, business process, quality management strategies, transport production, business conditions.

УДК 330.341

Завадських Ганна Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Таврійського державного агротехнологічного університету
імені Дмитра Моторного

Тебенко Віта Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Таврійського державного агротехнологічного університету
імені Дмитра Моторного

ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Досліджено тенденції та особливості інноваційної діяльності в Запорізькій області. Визначено основні чинники, що стримують інноваційний розвиток регіону. Здійснено аналіз інноваційної активності підприємств та фінансового забезпечення інноваційної діяльності. Визначено пріоритетні напрями інноваційної діяльності в області. Обґрунтовано передумови підвищення рівня інноваційної активності підприємств Запорізької області, зокрема, на основі впровадження Smart-спеціалізації.

Ключові слова: інновації, інноваційний індекс, регіональна політика, регіональний інноваційний розвиток, інноваційно активне підприємство, інноваційна продукція, Smart-спеціалізація, конкурентоспроможність

Постановка проблеми. Економічна криза, посилена пандемією Covid-19, стрімке зростання безробіття та збідніння населення, ведення військових дій на Сході країни, соціальна напруга в суспільстві, дефіцит фінансових ресурсів держави – всі ці чинники гальмують соціально-економічний розвиток нашої країни. Сукупний негативний вплив означених детермінант на національну економіку спричиняє занепад у суспільстві, посилюючи ризик консервації України як сировинного придатка світової економіки [16, с. 30].

В таких умовах перехід економіки на інноваційну модель розвитку не має альтернатив, оскільки активність в інноваційній сфері наразі є чи не найвагомішим фактором економічного росту, модернізації національної економіки, забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та стрімкої динаміки соціально-економічного розвитку. Фундаментом інноваційної моделі розвитку економіки країни має стати активна інноваційна політика регіонів, стимулювання і підтримка якої є стратегічним завданням держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних та прикладних аспектів

інновацій та інноваційного розвитку світового господарства присвячені чимало наукових праць М. Андерсона, П. Друкера, К. Макконелла, Р. Нельсона, М. Портера, Б. Санто, Б. Твісса, С. Уінтера, Р. Фостера, Й. Шумпетера та інших науковців.

Внесок у дослідження рівня розвитку інноваційної діяльності в регіонах України зробили такі вчені, як Ю. Бажал, В. Гейць, А. Карпенко, Л. Нейкова, Л.Федулова та ін. Зокрема, питання необхідності удосконалення існуючої інноваційної політики України шляхом створення і підтримки механізмів кооперативної взаємодії держави, університетів і бізнесових структур висвітлював Ю. Бажал. Інноваційні перспективи України в контексті глобальних постіндустріальних трансформацій вивчав В. Геєць. Особливості інноваційної діяльності в Запорізькій області та чинники, що стримують її розвиток в регіоні досліджував А. Карпенко. Досліджувала поняття «інновація» та визначала особливості управління інноваційним процесом Л. Нейкова. Обґрунтувала проблеми та фактори впливу, а також розробила рекомендації стосовно напрямів підвищення ефективності інноваційної політики